

Конспект уроку № 149

Трипільська культура

Link to audio: ukrainianlessons.com/episode149

Вступ

Привіт-привіт! Це Анна Огойко з подкастом для всіх, хто вивчає і любить українську мову. Як у вас справи? Я ще в гостях у батьків, в Полонному, і сьогодні тут нарешті відчуваю весну: **світить** сонечко. Тому в мене досить позитивний сьогодні настрій.

А ще сьогодні на подкасті буде досить цікава тема, про неї я почитала трохи, подивилася відео і тепер хочу поділитися з вами цією інформацією. Я буду вам розповідати про **трипільську культуру**. Чули про таку? Якщо ні, сьогодні дізнаєтеся!

А ще хочу вам нагадати, що наша група на фейсбуці стає дедалі активнішою. Там зібралося так багато людей, які вивчають українську мову, що це мене не може не тішити. Заходьте і ви! Просто введіть facebook.com/groups/ukrainianlearners. А тепер перейдімо до теми епізоду! Готові?

світити — to shine

Трипільська культура — the Cucuteni—Trypillia culture (a Neolithic—Eneolithic archaeological culture (c. 5500 to 2750 BC) of Eastern Europe)

Трипільська культура

Сьогодні ми з вами **перенесемось** у дуже давні часи, близько 7 з половиною тисяч років тому. Саме тоді, на думку вчених і **археологів**, на території великої частини України, Румунії та Молдови існували люди з дуже цікавою та розвиненою культурою. В Україні її називають Трипільська культура, а цих людей називають трипільці. Ще раз — це 7 з половиною тисяч років тому!

Насправді невідомо, як ці люди називали себе. Адже з тих часів у нас немає **писемних пам'яток**. А назва «Трипільська культура» пішла від села «Трипілля», що знаходиться на Київщині.

Саме там, наприкінці XIX століття український археолог Вікентій Хвойка **відкопав** стародавні **поселення**. І приблизно в той самий час схожі поселення відкопали також на території **Румунії**, у селі Кукутень. Тому зараз цю культуру, про яку я буду розповідати, називають «Кукутень-Трипільська культура».

перенестися — 1) to move, to go, to travel; 2) to be carried (transported, transferred)
археолог — archaeologist

писемна пам'ятка — written artifact

відкопати — to dig out, to excavate

поселення — colony, settlement

Румунія — Romania

Ця культура існувала майже три тисячі років, це досить довго. Найбільшим їхнім **досягненням**, їхньою основною діяльністю було **землеробство** — трипільці вирощували пшеницю, **ячмінь**, **горох** та багато інших культур. Але основну славу трипільцям принесла їхня **кераміка**: вони її дуже багато виготовляли і, можливо, навіть експортували. І так було багато кераміки, що археологи і просто звичайні люди часто розкопують, знаходять в землі трипільську кераміку, її можна побачити в музеях.

Насправді про цю культуру є різні дані, які можуть і не бути правдою, вони не всі **доведені**. Але говорять, що саме трипільці першими навчились робити вино, варити сіль, а також саме вони нібито винайшли **коесо**. Наприклад, трипільські іграшки для дітей мають **коесика**.

Крім того, трипільці будували великі будинки, це були і двоповерхові, і триповерхові будівлі — на той час це були справжні **хмарочоси**, таких у світі ще не будували.

Це такі не зовсім перевірені факти про історію трипільців, але вчені досі досліджують це питання.

Кажуть, що трипільці почали також утворювати величезні мегаполіси, тобто великі-великі міста. На ті часи вони були справді величезні — це були міста розміром близько 450 **гектарів** і там могли жити десь 20 тисяч людей. Знову ж таки, це дуже багато на той час. Ці протоміста або мегаполіси трипільців — це одна з основних **загадок** історії.

Можливо, трипільська культура — це була високорозвинена цивілізація, яка не поступалася стародавній чи стародавній. Але оскільки на ті часи не було **писемності**, то ми поки що не можемо знати чи ці факти **правдиві**, чи ні. Поки що ми не можемо розгадати цю загадку.

Таким чином, основним з джерел, за яким вчені досліджують трипільську культуру є предмети, які знаходять археологи. І, як я вже казала, це багато виробів, багато кераміки, переважно посуд з такими особливими орнаментами, серед яких **спіралі**, хвилі, **змійки**, свастика, **ромби** та інші геометричні фігури.

«Візитною картою» саме трипільських орнаментів є змія, така змійка або потім це також спіраль. Змія або спіраль обвиває **посудину**, ніби захищає її. І також археологи знаходять трипільські іграшки та глиняні фігурки, особливо фігурки тварин і жінок.

І ще одна з основних загадок і особливостей трипільської культури — це їхня традиція спалювати міста. Так, приблизно кожні 80 років трипільські поселення повністю **спалювали**. І важко сказати, чи це робили самі трипільці як якийсь релігійний ритуал, може, чи це робили їхні вороги-**племена**, інші племена.

До речі, можливо й те, що в трипільців була своя система письма. Так, у 1970-х роках було знайдено посудини з загадковими знаками. Ці знаки могли бути трипільськими **ієрогліфами** або піктограмами. Це переважно картинки людей, тварин, рослин.

досягнення — achievement, attainment

землеробство — agriculture, farming

ячмінь — barley

горох — pea, peas

кераміка — ceramics, stoneware

доведений — proved

коесо — wheel

коесика

(diminutive from **коеса**) —

wheels

хмарочос — skyscraper

гектар — hectare

загадка — riddle, puzzle, mystery

писемність — written language

правдивий — truthful, veracious, honest

спіраль — spiral

змійка (diminutive from **змія**) — snake

ромб — rhomb(us), diamond

посудина — vessel, jar

спалювати — to burn (up, down, out), to set on fire

племена (plural form from **плем'я**) — tribes

ієрогліф — hieroglyph

Зникла трипільська культура приблизно з 3 тисячоліття до нашої ери — з тих часів уже не знаходять характерної для трипільців кераміки. Причина зникнення цієї культури — це ще одна загадка.

Вважають, що близько 20% українців є нащадками трипільців, тобто мають трипільське ДНК.

Правда в тому, що не всі дані про трипільську культуру є стовідсотковими, оскільки дослідження про цю культуру відносно нові. Багато лишається невідомого: зокрема, який точний період існування цієї культури, якої релігії вони дотримувались, коли і куди вони зникли, що означають різні елементи на їхній кераміці. Це все поки що загадки історії.

А якщо вас зацікавила старовинна трипільська культура, ви можете відвідати музей Трипільської культури в селі Легедзине, в Черкаській області, неподалік Умані. Пошукайте в гуглі «музей трипільської культури». Я сама там не була, але чула про нього гарні відгуки. Там якраз і можна побачити і навіть потримати в руках **артефакти**, трипільську кераміку. Тому я при нагоді обов'язково з'їжджу в цей музей. І вам раджу!

артефакт — artifact

Корисні фрази та ідіоми

А зараз перейдімо до аналізу кількох корисних фраз та ідіом з моєї розповіді.

Ну по-перше, сьогодні я згадувала чимало загадок. Зага́дка або за́гадка — це може бути якесь таке цікаве завдання, якесь питання, яке треба розгадати, тобто дати на нього відповідь. Зазвичай такі загадки дають дітям.

А також загадка — це якась таємниця, щось, що ми не знаємо, якась містика, можна так сказати. До речі, коли я готувала це епізод, я частково брала інформацію з книжки «100 великих загадок історії України» — випадково знайшла цю книгу вдома у своїх батьків.

Так от, я часто сьогодні згадувала загадки, щось невідоме. Я ще сказала, що оскільки в ті давні часи не було писемності, то ми поки що не можемо знати точних фактів про трипільську культуру, ми не можемо розгадати цю загадку.

Розгадати загадку — по-іншому відкрити таємницю, дізнатися щось невідоме.

Наприклад, у дослідженнях інших планет і космосу є багато загадок, які хочуть розгадати вчені.

Розгадати загадки.

Далі я казала, що «візитною карткою» трипільських орнаментів є змія або

спіраль.

Візитна картка або візитівка — це картка, така маленька карточка, яку ви даєте людині, з якою познайомились. Зазвичай, це на роботі, на конференції... На такій карточці написано ваше ім'я і ваші контакти.

Візитна картка або візитівка.

Але українською ми також говоримо образно візитна картка про щось — це про щось, що є особливим.

Наприклад, візитною картою проєкту Ukrainian Lessons є цей подкаст. Наскільки мені відомо, в інших проєктах з вивчення української мови немає подкастів. Подкаст — це наша візитна картка, це наша **фішка**, можна сказати. Наша особливість.

фішка — 1) jetton, game piece;
2) funny one, good one

Візитна картка, або візитівка, або фішка.

Трипільці повністю спалювали свої поселення раз на 80 років. Важко сказати, чи робили це самі трипільці як релігійний ритуал, чи це робили їхні вороги.

Важко сказати, тобто ми не можемо знати точно — це така корисна фразочка для вас, яку можна використовувати в розмові, якщо ви в чомусь не впевнені.

Важко сказати... Чи буде п'ятий сезон подкасту, чи ні. Це залежить, наскільки сильно ви його захочете!

Важко сказати.

Далі я ще казала таке:

«Правда в тому, що не всі дані про трипільську культуру є стовідсотковими». Правда в тому або правда в тім (така особлива форма слова «той»).

Правда в тому або **правда в тім** — це також корисна фраза для розмови, коли ви хочете визнати, що ось є такий факт і це варто сказати, бо це правда, на жаль. Зазвичай, це такий трошки негативний відтінок. Правда в тому.

Тобто історія про трипільську культуру дуже цікава, захоплива, навіть неймовірна! Але правда в тому, що її ще треба добре і по-науковому дослідити.

Правда в тому.

І останнє я розповідала вам про музей Трипільської культури.

Там можна побачити артефакти, трипільську кераміку. Я сама не була в тому музеї, але при нагоді обов'язково з'їжджу туди.

При нагоді або **коли випаде нагода**.

Тобто коли в мене буде можливість. **Нагода** — це можливість.

Наприклад, коли я буду подорожувати Україною чи коли буду мати час або, може, буду десь недалеко від Умані, тобто при нагоді я відвідаю музей Трипільської культури. Точна дата невідома, я зроблю це, коли буду мати таку нагоду, при нагоді.

При нагоді я створю курс з української мови для іноземців.

При нагоді.

наго́да — opportunity, chance, occasion

Цікавинка з граматики

На початку моєї розповіді про Трипільську культуру я казала, що вона існувала близько 7 з половиною тисяч років тому.

Близько семи з половиною тисяч або приблизно сім з половиною тисяч або десь сім з половиною тисяч або хтось ще може сказати біля семи з половиною тисяч.

Усі ці слова: близько, приблизно, десь, біля — усі ці слова ми використовуємо з числами, щоб сказати, що це число не точне, **приблизне**, ми не знаємо, скільки точно.

Ось ще один приклад з моєї розповіді:

«Трипільські мегаполіси були величезні: вони могли займати близько 450 гектарів і там могли жити десь 20 тисяч людей».

Зверніть увагу, слова «десь» і «приблизно» — це прислівники. Їх використовуємо з називним відмінком, тобто звичайною формою числівника:

— приблизно п'ять мільйонів

— десь двадцять тисяч людей

Але «близько» — це прийменник, його використовуємо з родовим відмінком числівника:

— близько п'яти мільйонів

— близько двадцяти тисяч людей

П'яти, двадцяти — це родовий відмінок.

До речі, нагадаю вам, що родовий відмінок числівника зазвичай закінчується на -и:

блі́зько — 1) near, close by; 2) about, towards

приб́лизно = десь = бі́ля — approximately, about, around

приб́лизний — approximate, rough

П'ять — п'яти

Шість — шести

Сім — семи

Вісім — восьми

Дванадцять — дванадцяти

Тридцять — тридцяти

Але такі числівники, як 1, 2, 3, 4, а також 100, 90 та 40 трошки мають інші закінчення, там маємо:

один — близько одного

два — близько двох

три — близько трьох

чотири — близько чотирьох

сорок — близько сорока

дев'яносто — дев'яноста

і сто — ста

Ось так ми повторили родовий відмінок для числівників зі словом «близько». А вправу для практики і таблицю з поясненнями ви, як завжди, знайдете в конспекті цього уроку.

Близько (біля) + числівник в родовому відмінку

Групи числівників	Родовий відмінок	Приклади
1	одного́ (чол. рід) однієї́ (жін. рід)	близько одного́ мільйона людей близько однієї́ тисячі людей
2, 3, 4	двох трох чотирьох	близько двох тижнів близько трох місяців близько чотирьох років
5 — 80 (крім 40)	п'яти шести́ семі восьми́... п'ятдесяти́ шістдесяти́	близько п'яти разів близько шести́ годин близько семі спроб близько восьми́ голів близько п'ятдесяти́ поверхів близько шістдесяти́ учасників
40, 90, 100	сорока́ дев'яно́ста ста	близько сорока́ гривень близько дев'яно́ста хвилин близько ста доларів
200 — 900	двохсо́т трохсо́т чотирьохсо́т п'ятисо́т шестисо́т семисо́т восьмисо́т дев'ятисо́т	близько двохсо́т туристів близько трохсо́т випадків близько чотирьохсо́т гектарів близько п'ятисо́т мешканців близько шестисо́т підписників близько семисо́т учасників близько восьмисо́т кілометрів близько дев'ятисо́т калорій
Складені числівники 142, 258	ста сорока́ двох двохсо́т п'ятдесяти́ восьми́	близько ста сорока́ двох тисяч гривень близько двохсо́т п'ятдесяти́ восьми́ мільйонів гривень

Завершення

І на сьогодні все. Сподіваюся, вам було цікаво відкрити для себе Трипільську культуру або дізнатися більше про неї. Минуле таке цікаве, правда? До речі, я чекаю на ваші голосові повідомлення, залишилося вже не так багато епізодів в четвертому сезоні! Він закінчується на початку червня. Тому надсилайте мені свої голосові повідомлення на електронну адресу: anna@ukrainianlessons.com.

А також не забувайте про те, що повний транскрипт уроку, вправи та таблиці є для вас в конспекті уроку, який є частиною преміум-підписки. Більше про преміум дізнайтеся за посиланням: ukrainianlessons.com/episode149. Сонячного вам дня чи затишного вечора! До побачення!

Вправи

1

Заповніть пропуски в реченнях словами / фразами:

Важко сказати

Правда в тому

візитною карткою

при нагоді

розгадувати загадки

- Оперний театр у Львові дуже красивий. Він є _____ міста. Саме Оперний театр найчастіше зображено на листівках зі Львова.
- Діти і дорослі люблять _____, бо це тренує наш мозок, логіку і уяву.
- _____, що з'явилося на світ першим: яйце чи курка.
- У мене багато новин! Розповім все _____!
- Вірус не є смертельно небезпечним для більшості людей. _____, що він може дуже швидко поширюватися і лікарні не будуть готові прийняти велику кількість хворих людей.

2

Поєднайте синоніми в пари:

1. досягнення	А можливість
2. нагода	Б успіх
3. загадка	В багатоповерхівка
4. хмарочос	Г вироби з глини
5. кераміка	Ґ таємниця

3

Запишіть числівники в родовому відмінку:

1. За півтори години інтенсивного тренування можна спалити близько _____ (900) калорій.
2. На початку лютого в Європі було зареєстровано близько _____ (40) випадків захворювання на коронавірус.
3. Операція була складна, тривала близько _____ (2) годин.
4. Найвищий хмарочос у світі знаходиться в Дубаї. Якщо я не помиляюся, він має близько _____ (160) поверхів і є візитною картою Дубаю.
5. У змаганнях взяли участь близько _____ (250) спортсменів.
6. Згідно з останнім електронним підрахунком населення в Україні проживає близько _____ (38) мільйонів осіб.
Важко сказати, наскільки правдивою є ця цифра.
7. Динозаври жили на Землі близько _____ (175) мільйонів років тому.
8. Цей будинок коштує близько _____ (80) тисяч доларів.

4

Перекладіть українською мовою:

1. Ukrainian archeologist Vikentiy Khvoyka presented discovered artifacts at the 11th Congress of Archaeologists in 1897, which is considered the official date of the discovery of the Trypillia culture in Ukraine.

2. It is hard to say why the Cucuteni-Trypillia people burn down their settlements every 60-80 years, before moving on to a new area. Archaeologists and researchers are still solving this puzzle.

3. "An artist unfamiliar with the achievements of the Trypillian civilization cannot consider himself a real artist." Pablo Picasso.

4. Trypillian tribes cultivated wheat, barley, peas, etc. They were the earliest agricultural tribes in the territory of Ukraine.

Key Phrases 4-149

розгадати загадку	to solve a puzzle, to unravel a mystery
візитна картка (візитівка)	business card
важко сказати	it is hard to say
правда в тому (правда в тім)	the truth of the matter is, ...
при нагоді (колі впаде нагода)	as the opportunity arises

Відповіді на вправи

1

1. візитною карткою
2. розгадувати загадки
3. Важко сказати
4. при нагоді
5. Правда в тому

2

1. Б
2. А
3. Г
4. В
5. Г

3

1. дев'ятисот	5. двохсот п'ятдесяти
2. сорока	6. тридцяти восьми
3. двох	7. ста сімдесяти п'яти
4. ста шістдесяти	8. вісімдесяти

4

1. Український археолог Вікентій Хвойка презентував (показав, представив) відкриті (знайдені) артефакти на 11 (одинадцятому) Конгресі Археологів у 1897 (тисяча вісімсот дев'яносто сьомому) році, який вважають офіційною датою відкриття Трипільської культури в Україні.
2. Важко сказати, чому люди (представники) Кукутені-Трипільської культури спалювали свої поселення кожні 60-80 років, перед тим як перейти на нову територію. Археологи і дослідники (вчені) досі розгадують цю загадку.
3. «Митець (художник), незнайомий з досягненнями Трипільської цивілізації, не може вважати себе справжнім митцем (художником)», — Пабло Пікассо.
4. Трипільські племена вирощували пшеницю, ячмінь, горох тощо. Вони були найдавнішими сільськогосподарськими племенами на території України.

